

المغنی فی الطب (کتاب)

«المغنی فی الطب» مشهورترین نگاشته **سعید بن هبیه‌الله** (متوفی ۴۹۵ ق) است که آن را برای خزانه خلیفه عباسی المقتدی نگاشته است.

فهرست مندرجات

- ۱ - معرفی اجمالی
- ۲ - ساختار کتاب
- ۳ - گزارش محتوا
- ۴ - وضعیت کتاب
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

معرفی اجمالی

هدف نویسنده از نگارش این اثر، تالیف کتابی مختصر در **طب** برای شاگردانش بوده است تا آنها بتوانند به آسانی به آن مراجعه کنند و به سهولت با بیماری‌ها، اسباب و علائم آنها و نحوه درمان آنها آشنا شوند.^[۱]

ساختار کتاب

این اثر و ترتیب آن همانند بسیاری دیگر از کتبی است که پیرامون بیماری‌ها و درمان آنها به رشته تحریر درآمده است. در ابتدا بیماری را عنوان می‌کند، سپس خصوصیات ظاهری آن بیماری را بر می‌شمرد، آنگاه اسباب و علائم آن را ذکر می‌کند و در پایان شیوه درمان آن بیماری را بیان می‌کند. معمولاً در هر بخش، مبحث درمان مفصل‌ترین قسمت را تشکیل می‌دهد.

گزارش محتوا

کتاب المغنی از مهم‌ترین منابع **طب سنتی** است که به دست ما رسیده است. در این اثر بیش از دویست **بیماری** بررسی و شیوه مداوای آنها بیان شده است. این نگاشته در عین اختصار شامل مطالب مهم و ارزنده‌ای است؛ از این رو پس از تالیف مورد توجه بسیاری از پزشکان قرار گرفت است. داود انطاکی در کتاب **تذکره اولی الالباب**، حکیم **میر محمد مؤمن**، در کتاب **تحفة المؤمنین** و مرحوم **سید محمد حسین عقیلی خراسانی** در بخش بیماری‌های کتاب **جوامع الجامع** و پس از او حکیم محمد اعظم خان در کتاب اکسیر اعظم بسیار به این اثر استناد کرده‌اند و مطالب مؤلف این اثر را نقل نموده‌اند. مؤلف در این اثر کمتر به نقل اقوال می‌پردازد، بلکه آنچه می‌نویسد به سبک و سیاق واحد و بدون پرداخت به اقوال پزشکان و نقد و اشکالات آنهاست، چراکه پرداختن به اقوال و اشکالات امری است که با قصد مؤلف بر اختصار منافات دارد. افزون بر این، نثر مؤلف نثری روان و بدون اغلاق و پیچیدگی است و کسی که با **زبان عربی** آشنایی دارد در مطالعه این کتاب و مراجعه به آن کمتر با مشکلی رو به رو می‌شود. خصوصیت دیگر این اثر در بخش مداوای بیماری‌ها، ذکر شیوه‌هایی معمول و ساده است نه مانند بسیاری از منابع دیگری که تنها مجموعه‌ای از نسخه‌ها و شیوه‌های مهجور و نیازمندی باشد.

وضعیت کتاب

کتاب به همت دکتر عبد الرحمن الدقاق و براساس چهار نسخه خطی تصحیح و تحقیق شده است. وی در ابتدا مقدمه‌ای کوتاه پیرامون زندگی و آثار مؤلف و نیز شیوه تصحیح کتاب مغنی نگاشته است. در پایان نیز فرهنگ نامه ادویه و اغذیه و معادل علمی آنها، اصطلاحات پزشکی و معادل علمی آنها را تدوین و تنظیم نموده است. پاورقی‌های این اثر به بررسی اختلاف نسخ خطی اختصاص دارد. نسخه حاضر به سال ۱۹۹۹ م (۱۴۱۹ ق) در **بیروت** چاپ و منتشر شده است.

پانویس

۱. ↑ المغنی فی الطب، ص ۱۹-۲۰.

